

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ

КОГНІТИВНІ ТА ЕМОЦІЙНО-ПОВЕДІНКОВІ ФАКТОРИ ПОВНОЦІННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЮДИНИ: КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

23-24 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ

ХАРКІВ – 2015

УДК 159.9 (075)

ББК 88

Редакційна колегія:

Хомуленко Т.Б. (відповідальний редактор), доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедру практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Кузнєцов М.А., доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сльчанінова Т.М. (відповідальний секретар), кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
протокол № 5 від 28.08.2015 року*

Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (Харків, 23–24 жовтня 2015 року) / М-во освіти і науки України, ХНПУ імені Г.С. Сковороди [та ін.]. — Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. — 348 с.

ISBN 978–617–7064–78–6

У збірнику представлено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід” за наступними напрямками: культурно-історичний підхід та сучасна наука про людину; психологічні характеристики повноцінного функціонування людини та вищі психічні функції; розвиток особистості та психологічна феноменологія здоров’я; психологія тілесності та психотерапія; психологія діяльності та практика успішного функціонування професіонала; актуальні медико-психологічні проблеми повноцінного функціонування людини та сучасне суспільство; соціокультурні виміри екологічної психології та проблеми повноцінного функціонування людини; стійке суспільство як фактор повноцінного функціонування людини; актуальні проблеми психолінгвістики: культурно-історичний підхід.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК 159.9 (075)

ББК 88

ISBN 978–617–7064–78–6

© Колектив авторів, 2015

© Сльчанінова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2015

Ситнік С.В. Психологічні особливості міжособистісної взаємодії.....	257
Скворчеська Є.Л. Шляхи та засоби розвитку мотиваційно-ціннісної сфери студентів інженерно-педагогічних спеціальностей.....	258
Скрипник Н.Г. Теоретичні підходи до проблеми професійної самосвідомості практичного психолога.....	259
Solodukhova O.H. The process of self-attitude as a stage of general development of personality of a professional.....	261
Столярчук О.А. Роль самосвідомості майбутнього фахівця у формуванні його професійного універсуму	262
Stulika H. Peculiarities of formation of foreign language competence of future psychologists at the modern stage of society development	264
Talash I.O. Development of role competence of a teacher-philologist	265
Тиньков А.М., Литвинова В.Я. Определения пропускной способности человека-оператора.....	266
Ткачов С.І., Ткачова Н.О. Аутопсихологічна компетентність як складова професійної готовності майбутнього фахівця	267
Турчак О.М. Аналіз теоретичних підходів до корекції тривожності.....	268
Хілько С.О. Толерантність до ситуацій невизначеності у діяльності психологів.....	270
Черкашин А.І. Дефініція "професійна індивідуальність" у працях вітчизняних та зарубіжних вчених	271
Чміль Н.С. Психологічний аналіз мотивації діяльності священника.....	272
Shayda A., Shayda N. Features professional thinking of future teachers	274
Shapoval I.M. Psychological factors of formation of professional identity of psychology students	275
Shymko I.M. Independent work as a key factor of socialization of personality of university students.....	276
Штученко І.Є. Особливості самоактуалізації студентів технічних спеціальностей із різною кар'єрною спрямованістю	277
Якименко А.В. Особистісна активність як чинник формування професійної готовності майбутніх фахівців	278

Секція 6. АКТУАЛЬНІ МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОВНОЦІННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЮДИНИ ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Абсаямова Л.Н. Социально-психологические детерминанты нарушений пищевого поведения в современных условиях.....	280
Безмертний О.В., Маркова М.В. Психологічні аспекти переїдання: тенденції сучасної допомоги.....	281
Борисова А.О. Оптимізація картини світу та успішність міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання.....	283
Габелкова О.Е., Луценко Е.Л., Венгерова Е.М. Особенности поведения лиц молодого возраста при ухудшении здоровья.....	284
Даниленко Н.В. Особливості рис характеру вагітних жінок	286
Жарикова С.Б. К Проблеме организации психологических служб в лечебных учреждениях	288
Жидко М.Е., Долгополова Е.В., Фаворова Е.Н. Образ психотравмы в современном информационно-коммуникативном пространстве Украины.....	289
Жидко М.Є., Калайтан Н.Л. Психологічні наслідки локальних військових конфліктів	290
Гльіна Ю.Ю. Психологічні аспекти задоволеності шлюбом подружніх пар.....	292
Кобзєва Ю.А. Психологічні особливості тютюнозалежних із різними копінг-	

спрямованість на горизонтальний тип кар'єри з урахуванням хобі (49 осіб); 4) група осіб, серед яких переважає спрямованість на мішаний тип кар'єри (одночасно горизонтальний та вертикальний типи), таких 59 осіб; 5) частина досліджуваних, які не визначилися (67 осіб). В подальшому в усіх групах за допомогою тесту САТ (тест на самоактуалізацію) було досліджено особливості базових складових самоактуалізації, а також взаємозв'язок цих складових з кар'єрною спрямованістю. Базовими є шкали «Компетентність у часі» (вірність орієнтації у часі) та шкала «Підтримки» (спрямованість на себе та на інших). Якщо бали за результатами тесту перевести у процентному співвідношенні, то отримаємо наступну послідовність середніх показників (таблиця 1).

Таблиця 1 – Показники самоактуалізації осіб із різною кар'єрною спрямованістю

Шкали самоактуалізації	Вертикальний тип кар'єри	Горизонтальний тип кар'єри	Горизонтальний тип кар'єри з урахуванням хобі	Мішаний тип кар'єри	Невизначена частина
Компетентність у часі	39	37	40	59	38
Підтримка	51	48	52	56	50

На підставі здійсненого дослідження можемо зробити наступні **висновки**:

У групах досліджуваних із спрямованістю на горизонтальну кар'єру, зі спрямованістю

на горизонтальну кар'єру з урахуванням хобі, на вертикальну кар'єру та серед частини досліджуваних, які не визначилися, результати за шкалою «Компетентності у часі» мають низький рівень, що свідчить про нездатність співвідносити минуле та майбутнє з теперішнім, про неможливість усвідомлення сенсу та значущості дій, які виконуються. У групі досліджуваних зі спрямованістю на мішаний тип кар'єри (однаково вираженими напрямками горизонтальної та вертикальної спрямованості кар'єри) показники результатів за даною шкалою мають бал вище середнього, що свідчить про достатній рівень самоактуалізації та здатність сприймати своє життя цілісним.

Практично в усіх групах досліджуваних, виділених за спрямованістю на певну кар'єру, показники за шкалою «Підтримки» розміщуються нижче середніх, що свідчить про недостатній рівень самостійності, про потребу в зовнішній підтримці. З усіх виділяється група досліджуваних зі спрямованістю на мішаний тип кар'єри, що має показники вище середніх. Це свідчить про незалежність у вчинках, прагнення керуватись у житті власними цілями, переконаннями, установками, бути вільними у своєму виборі.

Таким чином, дані, отримані у процесі вивчення складових самоактуалізації, свідчать про необхідність підвищення ефективності позанавчальних заходів під час отримання професійної освіти з метою розкриття особистісного потенціалу для подальшого саморозвитку та самоактуалізації студентів у період навчання у ВНЗ. Це потребує розробки системи психологічного супроводження молоді у навчальному процесі з метою впливу на формування життєвих позицій для реалізації максимальних можливостей кар'єрного зростання.

А.В. Якименко

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

ОСОБИСТІСНА АКТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В умовах трансформацій усіх сфер життєдіяльності людини, інформатизації, наукового та технічного прогресу зростають вимоги до людини як суб'єкта життєдіяльності, що зумовлює важливість формування та розвитку її особистісної активності.

На нашу думку, «особистісна активність» – це здатність людини до самостійного

перетворення зовнішнього світу задля задоволення власних інтересів, актуальних потреб, досягнення поставлених цілей через використання внутрішніх потенціалів.

Особистісна активність реалізується в системі цільових установок, ціннісних орієнтацій, що визначають мотиваційну сферу особистості, спрямованість її інтересів, нахилів, вибір способів діяльності й спілкування. Її здійснення залежить від бажання людини розкривати, розвивати та реалізовувати власні потенційні можливості. Особистісна активність проявляється у поведінці людини, як ініціативність, рішучість, впевненість в собі, здатність брати на себе відповідальність; передбачає володіння навичками перетворення навколишнього середовища, вміння знаходити нестандартні рішення складних життєвих ситуацій тощо.

Проблематика формування особистісної активності набуває особливої актуальності в юнацькому віці, коли людина перебуває на етапі професійного становлення. Вхідження юнаків в етап навчально-професійної діяльності вимагає від студента самостійності, саморозвитку, самодетермінації, навичок перетворення навколишнього середовища, що обумовлено проявом особистісної активності. При цьому важливою є готовність самого студента проявляти дані якості.

Останнім часом в концептуальному апараті психології поняття готовності набуло відносно самостійного і високого наукового статусу проте досі не існує однозначного розуміння сутності і функцій зазначеного поняття. Його значення в контексті професійного становлення на даний час потребує переосмислення його змісту на методологічному і експериментальному рівнях. Дослідження цього напрямку базуються на визначенні та психологічному обґрунтуванні засобів навчання й удосконалення системи підготовки спеціалістів.

Досліджуючи готовність вчені акцентують увагу на таких її компонентах: мотиваційному – відповідальність за виконання завдань, почуття обов'язку; орієнтовному – знання й уявлення про особливості та умови діяльності, її вимоги до особистості; операційному – володіння способами та прийомами діяльності, необхідними ключовими компетенціями; вольовому – самоконтроль, самооблізація, вміння управляти діями; оціночному – самооцінка своєї підготовленості і відповідність процесу розв'язання завдань оптимальним зразкам (Нессен Г., Сохань Л., Ермакова І., 2003). Вказані компоненти виступають засобами удосконалення особистості у системі професійного становлення майбутніх спеціалістів.

Професійна готовність як психологічна категорія відображає процес саморозвитку людини впродовж життя, в межах якого відбувається становлення специфічних видів особистісної активності на основі розвитку і структурування сукупності професійно-орієнтованих її характеристик, що забезпечують реалізацію функцій пізнання, спілкування та регуляції в конкретних видах діяльності і на етапах професійного становлення майбутнього фахівця.

Отже, дослідження особливостей особистісної активності як чинника формування професійної готовності майбутніх фахівців дає можливість стверджувати, що дана проблематика являється недостатньо дослідженою та потребує подальшого розкриття.